

Velics követnek³ megítélésében egyetértek Veled. Jó lenne, ha valamilyen módon tudnál rá hatni, hogy aktívabban viszonyuljon a mi összes aktuális kérdéseinkhez. Nem tudtam arról, hogy a kitüntetéssel őt emberileg valóban ilyen kellemetlen sérelem érte. Jó, hogy ezt közölted velem. Máris utasítást adtam arra, hogy kitüntetésére minisztertanácsi előterjesztést tegyünk. Azt hiszem, ez hozzájárul, hogy benne a kételyek csökkenjenek és talán-talán használható munkatárs is lehet.

A Davidsonra vonatkozó közléseidnek Olt Károly népjóléti minisztert érintő részleteit másolatban neki megküldöttem, ő majd megteszi a szükséges lépéseket. Megkérlek arra, közöld Havassal, hogy Sauvageot-val folytatott beszélgetése anyagát Ortutay miniszter úrnak másolatban ugyancsak megküldtem.

Tájékoztatóid igen hasznos és értékes anyagot tartalmaznak, s igazán őszinte köszönetemet tolmácsolhatom Neked eredményes s hasznos munkáért. Hozzátehetem, nem csak a magam nevében. Ha már erről a kérdéstről van szó, bizonyára felmerült Benned a kérdés, hogy miért késik még mindig innen a követségeknél gyakoribb és támpontokat nyújtó tájékoztatása. Még egy kis türelmet kérek, amíg szervezetenként is ennek az előfeltételeit biztosítani tudom.

Továbbra is jó munkát, jó egészséget kíván
baráti üdvözléssel

Történeti Hivatal K 747 (egykorú másolat)

¹ A másolaton dátum nem szerepel, a másoló (ÁVH) megjegyzése: „Miniszter diktálta Károlyi követ számára.”

² Szapáry Erzsébet grófnő Károlyi rokona, jelentős szerepe volt az antifasiszta ellenállásban, mindenekelőtt a lengyel és más menekültek segítésében. Odescalchi Károlyné (Kája) és Károlyi Józsefné baráti köréhez tartozott. Károlyiék hazatérése után közeli baráti kapcsolathoz kerültek, Károlyi kérésére a párizsi követségen az ő magántitkáráként alkalmazták. Onnan velük együtt távozott, Svájcban élt, de sokat volt velük Vence-ban mint megszűntebb környezetük tagja.

³ Velics László 1912-től diplomata, 1921-35 között müncheni konzul, 1935-39 között a genfi népszövetségi képviselő vezetője és egyben svájci követ volt. 1939-44 között athéni követ, március 19. után lemondott és csatlakozott a disszidens „követi tanácshoz”. A háború után a kevés régi követ egyike, akit átvett az új kormányzat, 1947 szeptemberétől római követ, egyben a vatikáni követet helyettesíti. A Mindszenty-ügy után nyugdíjazták. Felségének első házasságából származó fia, Ferenczi Edmond UNESCO-megbízott volt. Károlyi szeptember 21-i jelentései bizalmas úton mehettek, közülük csak azt ismerjük, amelyet az ÁVH lemásoltatott. Nem tudjuk tehát mit írt Velicsről, de miután később is jó véleménye volt róla, bizonyára javasolta megerősítését követi posztján.

530. KÁROLYI MIHÁLY RAJK LÁSZLÓHOZ

(Párizs, 1948. október 1.)

Tisztelt Miniszter Úr, Kedves Barátom,

Nyílt jelentésemben nem akartam olyan pesszimiztikusnak mutatkozni, mint amilyen az események és a tények hatására valóban vagyok. Nem dőlök be a háborús propagandának, nem erről van szó. Kétségtelen azonban, hogy ma már alig van olyan komoly politikai tényező, aki határozottan azt állítaná, hogy a háború elkerülhető. Egy francia barátnőnknek, aki nem kommunista, s akit nem kell ilyesmivel impresszionálni, Strachey angol közlélemzési miniszter pld. azt mondotta, hogy a tavaszra valószínűleg háború lesz. Űgy hiszi, hogy vagy a Szovjetunió kénytelen lesz a háborút megindítani, vagy az amerikaiak mindenáron kiprovokálják. Ehhez hasonló értesítéseket tucatjával tudnék elmondani. Amíg ma egy éve még majdnem mindenki lehetetlennek tartotta a konfliktust, ma éppen ellenkezőleg, majdnem mindenki lehetségesnek tartja, sőt biztosra veszi. Azonban a tények is emellett szólnak: háborús készülődés mindenütt. Ezt kötelességemnek tartom jelenteni. Persze nem mondom, hogy a helyzet nem változhat

meg, de ebben a pillanatban minden arra vall, hogy Amerikában a háborús párt került túlsúlyba.

Nehezemre esik, de újabb 2-3 hetes szabadságot kell kérnem. Mint már írtam Neked, Rómában megbetegedtem, s kiderült, hogy szívgyengeség lépett fel. Azóta sokkal jobban vagyok, de az orvosom azt tanácsolja, hogy okvetlenül kapcsolódjak ki 2-3 hétre, hogy a további bajokat megelőzzem. Általában, nem jó az állapotom, s aligha hiszem, hogy eddigi aktivitásomat fenntarthatom. Teljes nyugalomra van szükségem. Persze, ezzel kapcsolatban felmerült bennem az a gondolat, hogy előbb-utóbb vissza kell vonulnom.¹ Ez súlyos fejtörést okoz nekem, mert a viláigért sem akarnám, hogy ebből ellenségeink tőkét kovácsoljanak. Természetesen visszavonulásom esetén hazamennék, és a leghatározottabb nyilatkozatot tenném a magyar népi demokrácia mellett, mégis tudom, hogy az ellenség betegségemet politikai betegségnek tekintené. Éppen ez az, amit mindenáron el akarok kerülni. Sajnos, ez a betegség nem politikai betegség (ezt egyéni szempontból mondom). Éppen ezért szeretném, ha ebben az ügyben Havast néhány napra hazahívnátok. Én sajnos most nem merek hosszú utazást vállalni, mert éppen a sok utazás merített ki. Most egyelőre Mentonba, a Riviérára mennék pihenni, mert esetleg mégis erőre kapok, s akkor folytathatom a munkát. Kérem tehát engedélyedet.

Ezzel kapcsolatban fontosnak tartanám, hogy a követségen a rangidős szerepét egy teljesen megbízható valaki venné át, és Nagyot kicserélnék. Ha nem is most, de később erre is gondolni kell. Nagyon fájlalom, hogy ilyen gondot okozok Nektek a betegségemmel, de ez valóban nem az én hibám.

Még csak annyit, hogy a fizetésekéből valóban nem lehet kijönni. Most, hogy a reprezentációs költségemet 30 000 frankban állapították meg (a régi megállapítás téves volt, s most hónapokra visszamenőleg levonásokat eszközölnek), alig kapok valamit kézhez. Az infláció folytán a fizetés legalább 50%-kal csökkent. Ezenkívül szeptemberben nem kaptam meg a külön járó 100 ezer frankot sem. Munkatársaim még rosszabbul állnak. Gyomai most kért egy rendkívüli segítyt, mert eladósodott. Ezt a munkát nem lehet anyagi gondokkal folytatni. Ne vedd zokon ezt a panaszkodást, de hidd el, hogy a helyzet nem könnyű.

Betegségem ügyében teljes diszkréciót kérek. Itt Havason kívül senki sem tud róla, bár sejtik, mert sokat kell pihennem, s az orvos minden pillanatban itt jár.

Baráti üdvözléssel

Károlyi

Ha kipihentem magamat, Bruxelles-be fogok menni, ott is vagy ...² hetet kell eltöltenem. Ugyanakkor Párizs is fontos. Bruxelles-be repülön könnyen átmehetek.

Történeti Hivatal K 747 (egykorú másolat)

¹ Ugyanezzel a futárpostával Havas magánlevelet küldött Mód Péternek, főleg Károlyi egészségi állapotáról: „Károlyinak a Miniszter úrhoz intézett levelével kapcsolatban üzenem Rákosi elvtársnak, hogy az öreg állapota valóban rossz. Beszéltem az orvosával, aki azt mondta, hogy sok pihenésre és nyugalomra volna szüksége, mert különben a szívgyöngeség fokozódna. Az öreg amellett még rontja az állapotát a sok spekulálással és izgatja magát a probléma miatt. Félt, hogy az ellenségeink ebből tőkét kovácsolnának. Bevallom - noha őt nyugtatom -, hogy ebben igaza is van. Szerintem nem szabad most lemondania, hanem a végtelenségig tartani kell a látszatot... Az öreg megkért, hogy írjam meg - neki kellemetlen megírni -, hogy ezentúl nem utazhat sehová egyedül (így Bruxelles-be sem), s ez külön kiadást jelent számára. Általában panasolja, hogy fizetése összezsugorodott. Eddig meg volt elégedve, noha reprezentációra és utazásra már régóta a saját pénzéből is hozzáadott.”

² A szám nem olvasható.